

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ВЕНЧУРНОГО ПРОЕКТУ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

У статті розглянуто умови створення венчурних фондів та проаналізовано динаміку обсягів залучення венчурних інвестицій в економіку України. Визначено основні критеріальні особливості відбору інвестиційних проектів венчурним інвестором. Надано пропозиції щодо ефективного розвитку венчурного інвестування для економіки країни.

В статье рассмотрены условия создания венчурных фондов и проанализирована динамика объемов привлечения венчурных инвестиций в экономику Украины. Определены основные критериальные особенности отбора инвестиционных проектов венчурным инвестором. Предложены пути эффективного развития венчурного инвестирования для экономики страны.

The article analyses conditions for the creation of venture funds and the dynamics of the amounts of venture capital investments in the Ukrainian economy. In this article defined basic criterial features a selection of investment projects venture investor. In the article proposed the effective development of venture capital to the economy.

Ключові слова: інвестиційний проект, венчурний фонд, венчурний інвестор, бізнес-ангел.

В умовах сьогодення в Україні все більшої популярності набирає розвиток венчурних фондів. Адже саме діяльність таких фондів надасть можливість розробникам інноваційних проектів впровадити в «життя» свої розробки. Також розвиток венчурного бізнесу допоможе державі отримати додатковий дохід та ефективні зрушення в окремих галузях економіки. Але, на жаль, Україна сильно відстає від розвинутих країн за кількістю венчурних інвестицій, бо неефективним є законодавче поле щодо їх розвитку.

Проблемами формування інвестиційної привабливості нашої держави займалися такі вітчизняні вчені, як: І.О.Бланк, Ю.В.Буднікова, Л.С.Валірунова, А.П.Гайдуцький, Т.В.Майорова, А.А.Селіванова та інші. Ними детально розглядалися питання факторів впливу на інвестиційну привабливість підприємств, методів оцінки інвестиційної привабливості економіки, управління інвестиційною привабливістю підприємств, оцінки інвестиційної привабливості за галузями економіки. Але, на жаль, питанням формування інвестиційної привабливості венчурних проектів не присвячено жодної праці, що і викликало зацікавленість у подальшому дослідженні.

Метою написання статті є дослідження розвитку й умов створення венчурних компаній в Україні та доведення, що саме венчурне інвестування допоможе нашій державі створити додаткові робочі місця, отримати дохід у бюджет та покращити соціально-економічне становище країни.

Для досягнення сформульованої мети нами поставлено наступні завдання:

- дослідити умови створення венчурних фондів в Україні та порівняти із розвинутими країнами;
- проаналізувати в динаміці обсяги залучення венчурних інвестицій в економіку України;
- визначити основні критеріальні особливості відбору інвестиційних проектів венчурним інвестором;

- надати пропозиції щодо ефективного розвитку венчурного інвестування для економіки країни.

В Україні є чотири основних законодавчих документи, які, на нашу думку, координують здійснення інвестиційної діяльності, а саме: Закон України «Про інвестиційну діяльність», Закон України «Про інноваційну діяльність», Закон України «Про наукові парки», Закон України «Про режим іноземного інвестування», Закон України «Про інститути спільного інвестування».

Провівши аналіз існуючих законодавчих документів щодо здійснення інвестиційної діяльності в Україні, виявлено низку недоліків, а саме: не розглянуто поняття «венчурний інвестор», «бізнес-ангел», «венчурне інвестування»; немає державних гарантій щодо існування українських та зарубіжних венчурних інвестиційних фондів в Україні; не вказано методи страхування ризиків щодо капіталовкладення зарубіжних та вітчизняних венчурних інвестиційних фондів.

Вважаємо, вищевказані недоліки є першочерговими факторами гальмування розвитку венчурного інвестування в Україні. Створення венчурних інвестиційних фондів у нашій державі допоможе подолати проблему розвитку малого і середнього бізнесу. Тільки їхній динамічний розвиток призведе в Україні до економічного зростання та подолання проблеми «відтоку умів».

Створення національних венчурних фондів розпочалося нещодавно, і на даний час створено три фонди: інвестиційний фонд «Буковина», інвестиційний фонд Пінчука та Хепі Фарм. Також на українському ринку присутні зарубіжні венчурні фонди, такі як: Sigma Bleyzer (США), East Capital (Швеція), Dragon Capital (Чехія, США), Icon Private Equity (Російська Федерація), Euroventures Ukraine (Кіпр). Переважно галузевими пріоритетами діяльності перерахованих фондів є: інформаційні технології, машинобудування, фінансовий сектор, ритейл, харчова промисловість, будівництво, телекомунікації, медіа, високі технології, сільське господарство.

За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, венчурні фонди інвестували у 2010 році 86,439 млрд. грн., а у 2011 році – 103,657 млрд. грн., що на 17,218 млрд. грн. (19,92%) більше. Така динаміка є позитивною. Свідченням зрушень у галузі венчурного інвестування служить зростання ринку інститутів спільного інвестування у 2011 році за рахунок венчурних фондів. Частка венчурного сегменту при зростанні вартості його чистих активів на 17,218 млрд. грн. (+19,92%) розширилася із 91,2% до 92,0% [1].

Проведений порівняльний аналіз діяльності венчурних фондів у європейських країнах показав, як венчурні інвестиції вносять свій вклад в економіку Європи. Дані Європейської асоціації венчурного капіталу показують, що у 2011 році венчурними фондами інвестовано 233 млрд. євро в розвиток підприємств країн Європи (що приблизно у 23,5 рази більше, ніж у розвиток підприємств України). Асоціацією виявлено, що доступність венчурного капіталу позитивно впливає на вірогідність появи нових малих і середніх підприємств з високими темпами росту та високим інноваційним потенціалом.

Венчурні фонди інвестують близько 5000 європейських підприємств в рік (зокрема, в Україні – близько 100 підприємств), з яких 83% складають малі та середні компанії. З досліджень виявлено, що такі підприємства мають більш значний ріст продажів, активів і зайнятості населення, ніж ті, які не підкріплені венчурним капіталом. Доведено значне зростання операційного прибутку, продуктивності праці та ефективності використання капіталу. Венчурні інвестиції у великі європейські компанії показали, що ці компанії покращили свою продуктивність на 7% за рік [2]. Але переважна кількість венчурних фондів вкладають у малі і середні підприємства саме тому, що вони краще засвоюють інновації, швидко зростають та забезпечують більшу кількість робочих місць, ніж великі компанії. Це доведено науковими дослідженнями.

На думку автора, для існування та розвитку венчурних фондів в Україні необхідним є вирішення основних завдань на державному рівні. Такими завданнями мають стати: надання податкових пільг при створенні венчурного фонду; створення Української асоціації сприяння розвитку венчурних підприємств; створення бізнес-шкіл з підвищення кваліфікації та навчання інвесторів; розробка державних програм щодо державно-приватного партнерства у галузі спільного інвестування.

Вивчення досвіду здійснення венчурної діяльності у європейських країнах показав, що венчурним інвестуванням у Європі займаються як приватні, так і державні структури (рис. 1). В Україні ж венчурним інвестуванням займаються тільки приватні інституції, а саме: приватні страхові і пенсійні компанії, приватні підприємці, банківські установи.

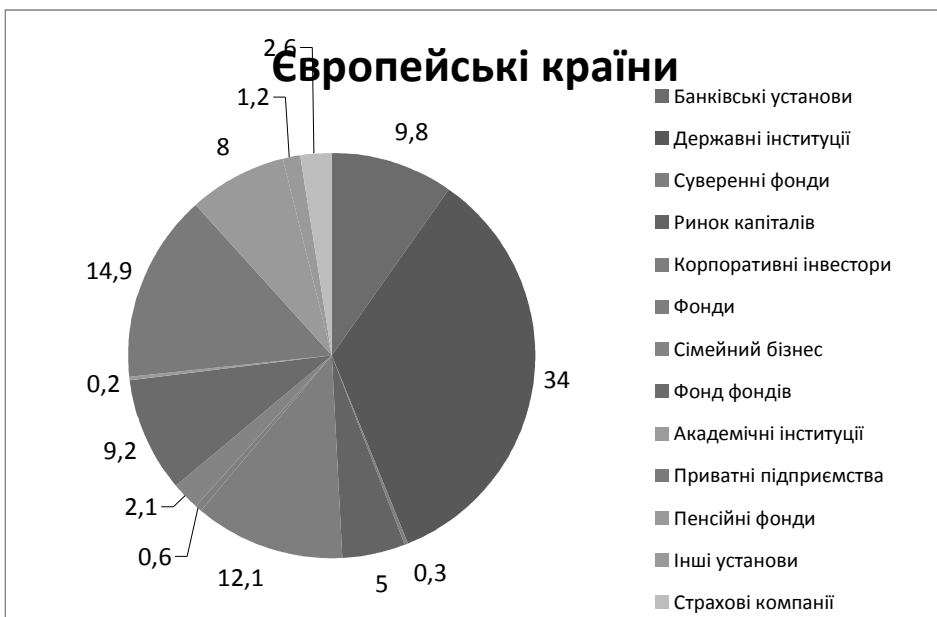

Рис. 1. Структура установ, які надавали венчурні інвестиції у європейських країнах у 2011 році, % [2]

З рис. 1 видно, що найбільшу частку венчурних інвестицій у європейських країнах надають державні інституції, тобто державна політика європейських країн спрямована на постійне зростання малого та середнього бізнесу за рахунок надання венчурних інвестицій. Нашій державі необхідно ретельно вивчати досвід європейських країн та надавати венчурні інвестиції для ефективного здійснення малого та середнього бізнесу, що допоможе отримати додатковий дохід до бюджету та зменшити державний борг.

У 2011 році венчурні фонди в Україні інвестували у наступні активи: акції (10,1%), грошові кошти та банківські депозити (3,6%), нерухомість (2,6%), облігації підприємств (8%), інші цінні папери (13%), інші активи (62,6%) [1].

Однією із важливих умов отримання венчурного інвестування є ефективно розроблений інвестиційний проект. Зарубіжний досвід інвестиційної привабливості венчурного проекту показує фактори, які є найважливішими для венчурних інвесторів, а саме: дослідження ринку функціонування бізнесу, точка беззбитковості, капітальні затрати, чистий прибуток, термін окупності, конкуренція, управління та екологічність.

З метою визначення вибору основних критеріїв розглянуто модель Тимонса щодо методів інвестування венчурними інвесторами [3, с. 193]. Сутність полягає у тому, що існують основні рушійні сили розвитку бізнесу: ідея, підприємницька команда та ресурси (рис. 2).

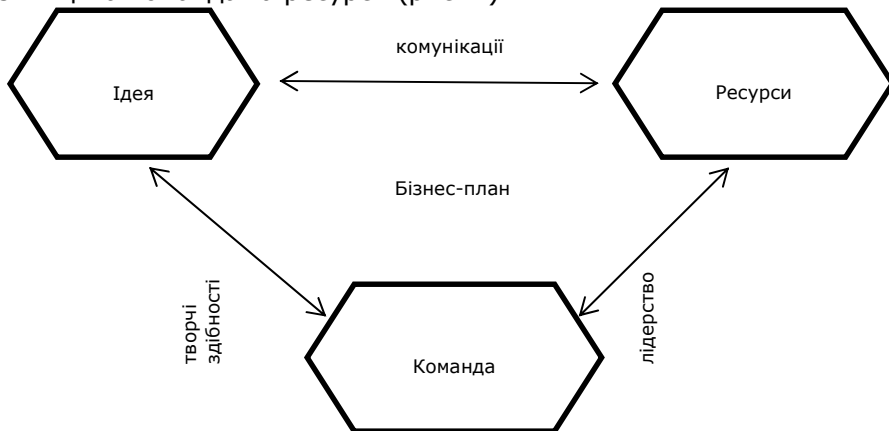

Рис. 2. Модель Тимонса [3, с. 193]

Аналіз рис. 2 показав, що модель враховує ті компоненти, які можуть бути оцінені та на які можна впливати і змінювати. Тобто, венчурні інвестори при вивченні звертають свою увагу, насамперед, на них, щоб проаналізувати ризики та визначити необхідні зміни з ціллю підвищення можливостей інноваційного підприємства до успіху.

Вважаємо, що крім описаних факторів у моделі Тимонса, на основі проведеного власного дослідження важливими факторами, які враховуються венчурними інвесторами, є: величина вкладеного капіталу (ресурсів), ризики неповернення ресурсів, термін окупності проекту. З огляду на ці фактори модель Тимонса виглядатиме наступним чином (рис. 3):

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

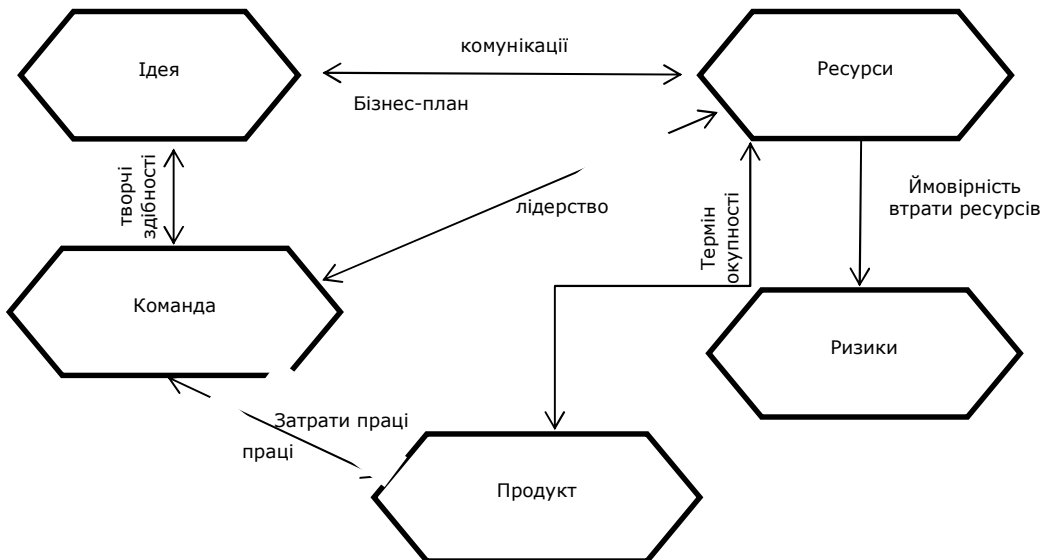

Рис. 3. Видозмінена модель Тимонса з врахуванням критеріального відбору венчурним інвестором

З рис. 3 можна констатувати факт того, що основними компонентами залишаються ідея, ресурси і команда. Однак не менш важливим є також врахування ймовірності настання ризику втрати ресурсів при неналежному попиту на продукт. Тому варто ретельно проводити дослідження ймовірного попиту на нову продукцію, що можливо при проведенні анкетування споживачів та вивченні пропозиції якості і цін на товари-конкуренти і товари-замінники.

Як бачимо, суттєвими факторами при написанні венчурного проекту, які необхідно ретельно досліджувати, є: опис бізнес-ідеї, команда виконавців, обсяг необхідних ресурсів, опис продукту, ймовірність настання ризиків, термін окупності проекту.

Отож, для визначення умов створення венчурних фондів в Україні досліджено умови їх створення у зарубіжних країнах. Виявлено, що у нашій державі немає належного законодавства щодо динамічного розвитку венчурних фондів та запропоновано створити Українську асоціацію сприяння розвитку венчурних підприємств, що буде аналогом Європейської асоціації венчурного капіталу.

Обсяги залучення венчурних інвестицій в розвиток українських підприємств у 23,5 рази менше ніж у європейські, що проаналізовано в проведеному дослідженні. Наслідком цього є неефективний розвиток малого та середнього бізнесу в Україні.

Визначено основні критеріальні особливості відбору інвестиційних проектів венчурним інвестором на основі моделі Тимонса, що показало необхідність врахування факторів, які впливають на їх вибір. До таких факторів слід віднести: бізнес-ідею, виконавців, ресурси, продукт, ризики.

Тільки формування інвестиційної привабливості венчурного проекту за розглянутими факторами зможе призвести через розвиток малого та середнього бізнесу до досягнення економічного зростання держави. Отже, необхідність формування сприятливого інвестиційного клімату для венчурних інвесторів в Україні є першочерговим завданням розбудови сприятливої інфраструктури держави.

Список використаних джерел:

1. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaib.com.ua/>
2. European Private Equity and Venture Capital Association. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://evca.eu/>
3. Соловьева О.Л. Формирование инвестиционной привлекательности инновационного проекта для бизнес-ангелов / О.Л. Соловьева, А.С. Захарченко. // Менеджмент, инновации. – 2008. – № 3. – с. 188-196